

Statenmededeling

Onderwerp

Afhandeling motie 51 (Van land tot Pand, versnellen van de biobased keten)

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De Vezelstrategie en bijbehorende actieagenda.

Aanleiding

In de [Uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling \(EKT\) 2024-2027](#) is vastgelegd dat Noord-Brabant inzet op de ontwikkeling van biobased grondstoffen als duurzaam alternatief voor fossiele en schaarse materialen. De Brabantse bouwopgave en de transitie naar een circulaire bouwsector bieden hiervoor een grote en structurele afzetmarkt. Kenmerkend voor de ontwikkeling van biobased bouwmaterialen is het sluiten van de keten 'van land tot pand'. Dit is alleen mogelijk wanneer de agrarische sector, de verwerkende industrie en de bouwsector elkaar wederkerig versterken en gelijktijdig stappen zetten.

Deze Statenmededeling betreft een integrale aanpak met name voor de vier provinciale beleidsopgaven: Circulaire Economie; Wonen, Werken & Leefomgeving; Landbouw & Voedsel en Natuur gezamenlijk optrekken. De biobased keten vraagt nadrukkelijk om een vervlechting van deze domeinen, omdat opschaling alleen mogelijk is wanneer teelt, verwerking, toepassing en marktvraag gelijktijdig worden ontwikkeld. Daarbij vormt de beschikbaarheid van voldoende en passende verwerkingscapaciteit de cruciale schakel tussen teelt en toepassing.

In de door uw Staten aangenomen [motie M51 "Van land tot pand"](#) verzoekt u Gedeputeerde Staten om de belangrijkste belemmeringen voor opschaling van de biobased bouwketen te inventariseren door:

- een provinciale Vezelstrategie te ontwikkelen;
- deze strategie te vertalen naar een actieagenda met concrete maatregelen en tijdlijnen;
- rekening te houden met provinciale, nationale en Europese instrumenten en subsidiemogelijkheden.

Met deze statenmededeling informeren wij u over de uitvoering en afhandeling van deze motie.

Deze statenmededeling geeft ook invulling aan de toezegging [\[6005521\]](#), gedaan naar aanleiding van de concept Uitvoeringsagenda Landbouw: om stimulering biobased materialen met betrekking tot het ondersteunen van het areaal geteelde gewassen provincie breed uit te zetten. Daarnaast informeert deze statenmededeling over de voortgang van de afhandeling van [motie M50-2025 "Stimuleren vraag naar biobased bouwmaterialen"](#).

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

Programma

Milieu en Energie

Bevoegdheid

Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk om uitvoering te geven aan de door Provinciale Staten aangenomen motie. Uw Staten worden geïnformeerd vanuit uw kaderstellende en controlerende rol.

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

Rollen en belangen

De biobased bouwketen raakt meerdere strategische provinciale opgaven waaronder de landbouwtransitie, water- en bodemsystematiek, woningbouw, natuur, regionale economie, klimaat en circulaire economie. Met de Vezelstrategie zet de provincie in op een integrale aanpak waarbij biobased materialen bijdragen aan:

- CO₂-reductie en klimaatadaptatie;
- Duurzame landbouw en nieuwe verdienmodellen;
- Behoud en circulatie van grondstoffen;
- Innovatiekracht en regionale economische groei;
- Een toekomstbestendige bouwsector.

De Vezelstrategie vormt een verbindende schakel tussen verschillende programma's en zorgt voor samenhang in uitvoering in de hele biobased keten.

Kernboodschap

In de periode 2025-2026 heeft de provincie uitvoering gegeven aan motie M51 door het opstellen van de Vezelstrategie en de bijbehorende Actieagenda. Met deze statenmededeling wordt de inhoud van de vezelstrategie en actieagenda ter kennisname aan uw Staten voorgelegd.

Belangrijkste bevindingen

1. Belemmeringen voor opschaling

De hieronder benoemde belemmeringen zijn kenmerkend voor de eerdere ontwikkelfase, waarin pilots en verkenningen centraal stonden. Met de aanpak zoals uiteengezet in deze Statenmededeling wordt deze fase afgesloten en wordt gericht ingezet op het wegnemen van deze structurele knelpunten, om opschaling van de biobased keten mogelijk te maken.

a. Grondconcurrentie tussen vezelteelt, voedselproductie en overige toepassingen

Opschaling vraagt om een gebiedsgerichte benadering waarbij gronden voor meerdere doeleinden kunnen worden gebruikt: voedsel, vezels (voor bouwmaterialen) en plantaardige stromen voor andere toepassingen. Vezelteelten kunnen worden ingezet op gronden die daarvoor het meest geschikt zijn, zoals marginaal, droogtegevoelig of extensiveringsgebied. Hiermee sluit vezelteelt aan op de water- en bodemdoelen zonder de voedselproductie in de weg te zitten.

b. Beperkte vraagstimulering en marktacceptatie

Door landelijke afspraken kunnen gemeenten in beperkte mate extra duurzaamheidseisen stellen in de bouw. Hierdoor groeit de vraag naar biobased materialen minder snel dan nodig. In gebiedsontwikkelingen kunnen via regionale afspraken en industriële bouwconcepten wél grote stappen worden gezet in de

toepassing van biobased bouwmaterialen. Het gebruik van biobased materialen is besproken in de stuur- en projectgroepen van de 12 stedelijke gebiedsontwikkelingen waar de provincie bij betrokken is. Gebleken is dat naar productinnovatie vooral financiële en juridische innovatie nodig is om het gebruik van biobased materialen te bevorderen. We onderzoeken welke instrumenten we hiervoor kunnen gaan inzetten. Dit sluit aan op de het stimuleren van de vraag naar biobased materialen zoals verwoord in motie M50-2025

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

c. Certificering en normering onvoldoende op niveau

Veel biobased materialen zijn nog niet breed gecertificeerd of opgenomen in de Nationale Milieu database. Dit belemmert toepassing in reguliere bouwopgaven.

d. Onvoldoende hoogwaardige verwaarding van reststromen

In de huidige situatie worden reststromen nog te vaak laagwaardig benut, terwijl hogerwaardige toepassingen mogelijk zijn. Opschaling vraagt daarom om ketenafspraken en investeringen in verwerkingscapaciteit en productontwikkeling.

2. Vezelstrategie – Richtinggevende keuzes

De vezelstrategie positioneert zich als aanjager en verbinder en draagt gelijktijdig bij aan meerdere provinciale opgaven. Hiermee wordt richting gegeven aan de provinciale inzet om de volledige biobased keten 'van land tot pand' te sluiten. De samenwerking tussen de vier domeinen vormt de basis onder deze aanpak.

Daadwerkelijke opschaling vraagt om versnelling en versnelling vraagt om een gerichte en aanvullende inzet op die onderdelen van de keten waar ontwikkeling stagneert. De verwerkingscapaciteit vormt hierbij de cruciale schakel: zij ligt op het snijvlak van landbouw, economie, circulariteit en bouwen en fungeert als katalysator voor de ontwikkeling van de gehele keten. De strategie bestaat uit vier samenhangende keuzes:

a. De gebouwde omgeving als structurele afzetmarkt

De omvangrijke woningbouw- en renovatieopgaven worden benut om een stabiele, voorspelbare vraag naar biobased materialen te creëren:

- integratie van biobased materialen in gebiedsontwikkelingen en regionale bouwopgaven;
- samenwerking met gemeenten, corporaties en ontwikkelaars om afnamezekerheid te organiseren;
- toepassing in industriële woningbouw, waar schaal en standaardisatie grote impact hebben;
- koppeling van biobased ambities waar wettelijk mogelijk is, in aanbestedingen en ontwikkelkaders.

b. Nieuwe verdienmodellen voor de landbouw via vezelteelten

Het stimuleren van vezelteelten die passen binnen water en bodemgestuurde gebiedsprocessen, waaronder de 11 GGA's rond N2000-gebieden en bijdragen aan landbouwtransitie. Zodat een verdienmodel ontstaat dat ecologisch en ruimtelijk toekomstbestendig is. Dat houdt in:

- inzet op teelten zoals miscanthus, hennep en vlas die weinig input vragen en bodemkwaliteit verbeteren;
- meerjarige teeltcontracten en coöperatieve modellen die inkomenszekerheid bieden;
- Inzet op 'juiste teelt op de juiste plek' rondom natuurgebieden;
- Het benutten van gronden die minder geschikt zijn voor hoogwaardige voedselproductie.

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

c. Meervoudige maatschappelijke waarde als basis voor investeringen

De provincie kiest voor biobased ketenontwikkeling waar brede maatschappelijke winst wordt gerealiseerd:

- CO₂ vastlegging in bodem én materiaal;
- waterberging en verbetering van bodemstructuur;
- stikstofreductie via extensieve teelten;
- biodiversiteitswinst en landschapsversterking;
- circulaire materiaalstromen die herbruikbaar en regionaal beschikbaar zijn.

Deze waarden worden leidend voor de inzet van provinciale instrumenten en voor prioritering binnen gebiedsprocessen.

d. Directe inzetbaarheid van bestaand instrumentarium

De strategie is zó ingericht dat de provincie per direct aan de slag kan omdat het past binnen de beleidskaders. Dat gebeurt door:

- De biobased keten regionaal te ondersteunen met ketenregisseurs;
- de Innovatiecoalitie Vezels (IC Vezels) inzetten om verzelverwerking in Noord-Brabant te realiseren, als belangrijke schakel tussen gewas en product;
- gebruik van bestaande subsidieregelingen (GLB) voor teelt, verwerking en toepassingen;
- koppeling van gebiedsprogramma's aan ketenontwikkeling;
- benutten van samenwerkingsverbanden zoals City Deals, regiodeals, biobased convenanten, regionale bouwnetwerken en landbouwcollectieven.

Deze aanpak maakt snelle uitvoering mogelijk en biedt extra ruimte voor opschaling wanneer extra middelen of landelijke maatregelen beschikbaar komen.

3. Actieagenda – Van strategie naar uitvoering

De actieagenda benut bestaande beleidskaders en richt zich op het versterken van de biobased keten, met focus op ketenontwikkeling, gebiedsgerichte teelt, marktontwikkeling en toepassing in de bouw. Dit wordt gedaan door middel van:

• Ontwikkelen van keten en vergroten van kennis

De provincie versterkt de biobased keten via de Innovatiecoalitie Vezels en stimuleert kennisontwikkeling bij de verschillende schakels in de keten over biobased teelt, verwerking en bouw.

• Gebiedsgerichte teelt en meervoudige waardecreatie

De provincie verkent waar vezelteelten logisch onderdeel vormen van gebiedsprocessen en hoe deze teelten kunnen bijdragen aan biodiversiteit, bodemkwaliteit, wateropgaven en de bossenstrategie.

- Economische versterking van vezelteelten

De provincie maakt vezelteelt economisch aantrekkelijker door te onderzoeken waar teeltuitbreiding past binnen provinciale doelen, door benutting van subsidiemogelijkheden, door het versterken van kennis en vakmanschap bij telers, en door het verkennen van financiële prikkels zoals carbon credits.

- Ruimtelijke inpassing en versterking regionale economie

De ruimtevraag van de biobased economie wordt meegenomen in het bredere werklocatiebeleid, inclusief de verkenning van regio's waar een plant-based bedrijventerrein logisch is. Waar mogelijk fungeren stedelijke gebiedsontwikkelingen als launching customers.

- Marktontwikkeling en toepassing in de bouw en infra

De provincie onderzoekt hoe het kostenverschil tussen traditionele en biobased bouw kan worden verkleind en brengt effecten van wet- en regelgeving in kaart. Daarnaast jagen we het gebruik van biobased bouwmaterialen voor nieuwbouwwoningen en voor isolatie in de bestaande woningbouw aan.

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

4. Instrumentarium

De provincie beschikt over een breed palet aan juridische, financiële en samenwerkingsinstrumenten die gezamenlijk de ontwikkeling van de biobased keten ondersteunen. Omdat veel normstelling voor circulaire economie op nationaal en Europees niveau vastligt, zit de Brabantse meerwaarde vooral in sturing via gebiedsprocessen, vraagcreatie en het benutten van bestaande programma's. De volgende instrumenten kunnen daarvoor worden ingezet:

- Financiële en stimulerende instrumenten

De CO₂-creditsystematiek vormt een belangrijke financiële hefboom binnen de strategie. Deze systematiek stimuleert teelten die koolstof vastleggen, draagt bij aan vitale bodems en ondersteunt de landbouwtransitie door boeren een aanvullend verdienmodel te bieden. De provincie verkent hoe deze systematiek in de toekomst op een passende manier kan worden toegepast om vezelteelten structureel aantrekkelijker te maken.

- Vraagcreatie en marktontwikkeling

De provincie stimuleert marktontwikkeling dat fungeert als regionale vraagmotor en als platform dat gebiedsontwikkeling koppelt aan toepassing van biobased materialen. Hiermee worden bouwprojecten ingezet als praktijkplaatsen voor opschaling en worden gemeenten en corporaties ondersteund met kennis, leernetwerken en ontwikkelkaders. Hiermee geven we invulling aan motie M50-2025.

Ook provinciale inkoopprogramma's spelen een directe rol in vraagstimulering, onder meer door toepassing van biobased asfalt, betonvezels en isolatiematerialen in infrastructuur en bouw. Deze inkoopkracht creëert een stabielere afzetmarkt, versnelt marktacceptatie en draagt bij aan CO₂-reductiedoelen.

- Keten- en innovatie-instrumenten

De Innovatiecoalitie Vezels speelt een centrale rol bij het opzetten en opschalen van regionale verwerkingscapaciteit. De coalitie brengt partijen samen om een meerjarige en robuuste keten te bouwen – van teelt, via verwerking, naar toepassing in producten en bouwstromen. Daarnaast ondersteunen regiodeals en bestaande subsidiestromen uit verschillende beleidsdomeinen (Landbouw & Voedsel, Natuur, Circulaire Economie, Energie) initiatieven die bijdragen aan ketenontwikkeling. Deze middelen worden flexibel ingezet binnen lopende gebiedsprocessen of thematische programma's.

- Gebiedsgerichte en circulaire sturing

De provincie benut haar rol in gebiedsgerichte aanpakken om vezelteelten te positioneren op plekken waar ze bijdragen aan water- en bodemdoelen en passen binnen transitieopgaven. Dit omvat onder meer passende teelten in droge of natte gebieden, en emissiearme alternatieven rond Natura 2000-gebieden. Daarnaast worden reststromen – zoals blad en maaisel – gekoppeld aan bodemverbetering of vezelproductie, en worden reststrookaarten ontwikkeld om stromen beter te matchen met regionale verwerking.

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

Samenvattend

Het instrumentarium bestaat uit een combinatie van financiële prikkels, gebiedsgerichte sturing, vraagcreatie, inkoopkracht, kennisontwikkeling en ketensamenwerking. Deze samenhangende inzet maakt het mogelijk om de volledige biobased keten van land tot pand gelijktijdig te versterken.

Consequenties

De financiële consequenties die voortvloeien uit de actie-agenda kunnen binnen de bestaande begroting van de betreffende beleidsprogramma's gedekt worden.

Europese en internationale zaken

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Vervolg

Gedeputeerde Staten gaan verder met versnellen van de biobased keten waarmee motie M51 is afgedaan. Tevens is hiermee invulling aan de toezegging (6005521) en de voortgang van motie M50-2025 "Stimuleren vraag naar biobased bouwmaterialen".

Bijlagen

N.v.t.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

5 mei 2026

Documentnummer

GS: 6311628

PS: 6322814

I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA